

1 (3). С. 70–79. URL: <https://journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/view/64> (дата звернення: 10.12.2020).

4. ДСТУ ISO 31000:2018. Менеджмент ризиків. Принципи та настанови. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2019. 32 с.

5. Глобальна асоціація професіоналів ризик-менеджменту (Global Association of Risk Professionals, GARP). URL: <http://www.garp.org/> (дата звернення: 19.01.2021).

Наталія КОРЖЕНІВСЬКА,
доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економіки, підприємництва,
торгівлі та біржової діяльності,
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»
Людмила КУШНІР,
кандидат економічних наук, доцент,
кафедра фінансів, обліку та оподаткування ім. С. Юрія,
НРЗВО Кам'янець-Подільський державний інститут
Віктор НЕПІЙВОДА,
здобувач вищої освіти ОС «магістр»,
Науковий керівник: **Корженівська Н. Л.,**
доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки,
підприємництва, торгівлі та біржової діяльності,
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»,
Україна

ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ: МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ

Діяльність будь-якого суб'єкта господарювання представляє собою динамічний процес у вигляді послідовності дій, спрямованих на реалізацію економічних інтересів. Причому, чим стійкіші розвиток підприємства, тим вище обсяги і менше терміни досягнення бажаного результату економічної діяльності. Головними компонентами економічної безпеки є розвиток і стійкість організації.

Дослідження методик оцінки економічної безпеки підприємств має практичну значимість і цінність. Власне результати оцінки є основою

вироблення заходів управлінського впливу щодо стабілізації діяльності підприємства, і чим більш достовірною і своєчасною буде оцінка економічної безпеки, тим більш обґрунтованими та ефективними будуть заходи з її забезпечення, які уможливають ефективне стратегічне планування діяльності, результативне управління та контроль за здійсненням усіх, як внутрішніх, так і зовнішніх, господарських процесів, а також побудову взаємовигідних відносин з іншими суб'єктами економічної системи та досягнення конкурентоспроможності.

Важливо правильно розробити методику проведення оцінювання економічної безпеки підприємства, що передбачає динамічний аналіз різних аспектів економічної діяльності та її підсистем. Зазначене зумовлює природа категорії економічної безпеки.

У теорії безпеки значна частина вітчизняних та зарубіжних методик оцінки рівня економічної безпеки націлена на вирішення проблем регіонів та держави, а питанням безпеки підприємств приділяється значно менше уваги. Методичні підходи до визначення рівня економічної безпеки з урахуванням галузевої специфіки є предметом дослідження ряду науковців, серед яких: Коробчинський О. Л., Молодід О. О. [151], Федосова О. В. [172], Кіржецька М. С., Кіржецький Ю. І. [136], Чирва Ю. Є., Нестеренко О. М., Корженівська Н. Л., Ткачук В. І. [171], Прокопчук О. А., Яремова М. І., Чорний В. М. та ін. (рис. 1).

Таким чином, у науковій економічній літературі відсутній єдиний підхід до методики проведення оцінювання економічної безпеки підприємства, відповідно, необхідним є формування переліку вимог, якому має відповідати методика оцінки рівня економічної безпеки вітчизняних підприємств, а саме:

1. Динамічність (врахування змінного середовища існування підприємства).
2. Репрезентативність (відображення найбільш суттєвих показників, впливають на рівень економічної безпеки підприємства).
3. Достовірність (адекватність відображення стану складової

безпеки).

4. Інформаційна доступність (використання під час розрахунку статистичних даних, звітності підприємства та публічних експертних оцінок).

Врахування найбільш важливих складових економічної безпеки для підприємства [1, с. 162].

<p style="text-align: center;">Корженівська Н. Л. Методика оцінювання рівня економічної безпеки товаровиробників зерна</p> <p>Оцінювання рівня економічної безпеки товаровиробників зерна передбачає розгляд економічної безпеки як функціональної залежності загального від локальних показників її рівнів, що враховують особливості діяльності, виходячи з характеру галузі як експортоорієнтованої, а також є відправним пунктом до побудови методологічних підходів попередження деструктивних впливів та посилення безпеки</p>	<p style="text-align: center;">Чирва Ю. Є., Нестеренко О. М. Метод оцінювання економічної безпеки цукропереробного підприємства</p> <p>Перший етап оцінки потребує обґрунтування системи індикаторів, які характеризують критерії оцінки економічної безпеки підприємства. Далі відбувається визначення порогових значень для кожного економічного індикатора та завдання чисельного значення ймовірності втрати економічної безпеки методом нечітких висловлювань. Вибір формул для математичного обчислення ймовірності втрати економічної безпеки за фактично отриманими значеннями індикаторів. Визначення вагомості кожного економічного індикатора. Розробка шкали оцінки рівня економічної безпеки. Визначення фактичних значень індикаторів оцінки економічної безпеки.</p> <p>Оцінка фактичного значення індикаторів на лінійній основі. Визначення рівня економічної безпеки</p>
--	--

<p style="text-align: center;">Ткачук В. І., Прокопчук О. А., Ярмова М. І.</p> <p style="text-align: center;">Оцінювання рівня економічної безпеки сільськогосподарських підприємств</p> <p>В авторському баченні оцінка здійснюється на підставі ресурсного підходу, сутність якого зводиться до вивчення виробничих процесів на підприємстві та стану використання ресурсів. Формувати показники економічної безпеки сільськогосподарських підприємств пропонується на основі комплексної оцінки його стану. Такий підхід обов'язково має охоплювати аналіз фінансового забезпечення, ефективність використання ресурсів підприємства та його здатність до розвитку в межах складових економічної безпеки сільськогосподарських підприємств.</p>	<p style="text-align: center;">Чорний В. М. Оцінювання рівня економічної безпеки підприємств на світовому ринку зерна</p> <p>Оцінка рівня економічної безпеки підприємств на світовому ринку передбачає розрахунок інтегрального показника економічної безпеки, який враховує результати аналізу ендогенних та екзогенних загроз. Основними складовими внутрішнього потенціалу економічної безпеки українських підприємств на світовому ринку зерна є фінансова; виробничо-технічна (характеризує ефективність використання основних виробничих фондів підприємства); інтелектуально-кадрова (показує ефективність використання трудових ресурсів); маркетингова (відображає стійкість підприємства на галузевому ринку); правова (характеризує ступінь захисту інтересів підприємства і його робітників); інтерфейсна (характеризує надійність взаємодії з контрагентами); інноваційно-технологічна (визначає технологічний потенціал підприємства); сировинна та енергетична (відображає забезпеченість підприємства сировинними та енергетичними ресурсами); екологічна (характеризує здатність підприємства здійснювати виробничу діяльність за екологічними нормами)</p>
--	--

<p style="text-align: center;">Молодід О. О.</p> <p>Метод розроблений на основі функціональної залежності, яка враховує темпи росту прибутку та собівартості будівельних підприємств, проте не враховує зміни продуктивності праці на підприємстві та динаміку рентабельності. Домінуючою функціональною складовою в системі економічної безпеки виділяє технологічну, яка відповідає за випуск продукції та моделюється виручкою та собівартістю продукції</p>	<p style="text-align: center;">Коробчинський О. Л.</p> <p style="text-align: center;">Метод оцінювання кінцевого рівня економічної безпеки будівельного холдингу</p> <p>Обчислення запропонованих автором показників є доволі простим, проте значна кількість показників при безпосередній оцінці провокує виникнення певних суперечностей, які не забезпечують однозначного визначення стану та рівня економічної безпеки будівельного підприємства</p>
<p style="text-align: center;">Кіржецька М. С., Кіржецький Ю. І.</p> <p style="text-align: center;">Системно-функціональний підхід до оцінки економічної безпеки харчової галузі</p> <p>Поєднання системного та функціонального підходів у підсумку дозволяє сформувати універсальний алгоритм оцінювання рівня економічної безпеки, який складається з п'яти етапів: характеристики об'єкта дослідження; статистичної обробки результатів вимірювання в системі; діагностики рівня економічної безпеки; прогнозування рівня економічної безпеки; формування висновків та коригуючі дії для підвищення рівня економічної безпеки.</p>	<p style="text-align: center;">Федосова О. В.</p> <p>За результатами проведення експертної оцінки домінуючою функціональною складовою економічної безпеки будівельного підприємства визначено технічну. Тому що лише за рахунок сучасних технологій та відповідних технологічних рішень проектів забезпечуються економічний ефект і, як наслідок, економічна безпека будівельного виробництва. За допомогою економетричних залежностей автор пропонує алгоритм розбудови техно-економетричних залежностей, що був адаптований та перевірений для: будівельних підприємств</p>

Рис. 1. Матриця методичних підходів до визначення рівня економічної безпеки з урахуванням галузевої специфіки
Джерело: узагальнено і систематизовано автором.

При формуванні методичного підходу слід виходити з того, що:

- до критеріальних ознак економічної безпеки відносять такі, на

підставі яких визначається спроможність підприємства стабільно розвиватися в умовах дії дестабілізуючих чинників;

- оцінку економічної безпеки доцільно здійснювати не за функціональними складовими, а за спроможністю підприємства до стійкого розвитку;

- важливим принципом оцінки і забезпечення економічної безпеки є принцип причинно-наслідкових зв'язків. Тобто, при діагностиці визначивши наслідок (рівень безпеки) необхідно вияснити причину отриманого стану;

- визначити рівень економічної безпеки підприємства можливо лише врахувавши всі аспекти сьогоденного та майбутнього стану підприємства;

- при оцінці слід враховувати не тільки кількісні показники, а і якісні;

- обов'язковим є врахування специфіки діяльності підприємства;

- методика визначення рівня економічної безпеки повинна мати певну гнучкість, тобто можливість коригування набору показників в залежності від зміни умов діяльності;

- обов'язковою повинна бути можливість матричного та графічного представлення результатів оцінки, як в розрізі окремих сфер оцінки, так і показників [2].

Методом управління економічної безпеки підприємства є система прийомів, спрямована на зниження збитків; збільшення прибутку; попередження, виявлення, подолання та захист від загроз об'єктів економічної безпеки підприємства. Управління економічною безпекою підприємства включає в себе методи управління ризиком: усунення, запобігання, уникнення, передачу, переведення ризику, зменшення несприятливого його впливу [3].

Отже, дотепер практично не є дослідженими сутнісні та змістовні характеристики економічної безпеки зернопереробних підприємств; не

визначені підходи до оцінки рівня економічної безпеки та можливості його підвищення в процесі фінансово-господарської діяльності. Все це обумовлює необхідність та актуальність дослідження, а недостатня розробка теоретичних і практичних положень визначає доцільність його проведення.

Дослідження підходів до сутності та оцінки економічної безпеки показує, що вони базуються на основі теорії ризиків та загроз, а тому процес визначення ймовірності подій та проведення аналізу достатньо обтяжливий через складні математичні розрахунки, що заважає вчасно прийняти потрібне управлінське рішення.

Список використаних джерел

1. Черняк Г. М. Оцінювання рівня економічної безпеки енергетичних підприємств в умовах євроінтеграції. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2015. № 12. С. 159-166.

2. Пашнюк Л. О. Загрози економічній безпеці підприємства та засоби їх нейтралізації. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2013. Вип. 10. С. 93-97. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Ekon_2013_10_22.

3. Меліхова Т.О. Механізм управління економічною безпекою підприємства: підходи до визначення. *Агросвіт*. №3. 2018. С. 61-67.

4. Корженівська Н. Л. Імперативи та пріоритети економічної безпеки товаровиробників зерна в умовах ринкової глобалізації: монографія. Кам.-Под.: вид-ць ПП Зволейко Д. Г. 2019. 440 с.